

ВОГНІКІ ЗНІКЛІ

Якуб Колас любіў маляўнічыя краявіды Пухаўшчыны. У 1935 годзе ён з сям'ёй летаваў у хаце лесніка Волеся Бранавіцкага.

У нядзельку завітала да Бранавіцкіх пляменніца Алена. Паклала на стол кавалачак сыру.

– Вось гасцінец вашаму Міколку прынесла.

Але Міколка да пачастунку нават не дакрануўся.

– Нядобрыцца яшчэ яму, – растлумачыла маці Вольга Сцяпанаўна. – Праўда, пачуваецца лепш, чым учора. То ж, было, плямы ружовыя на целе выступілі. Вусны вогнікам абсыпала. Да доктара трэба. А дзе ўзяць доктара ў нашай Загібельцы?

І расказала як дапамог сыну Колас. Ён агледзеў Міколку, пра сёе-тое распытаў, а потым і кажа:

– Дайце мне рыдлёўку і палатняную торбачку. Пайду лекаў пашукаю.

Пайшоў Колас на балота, накапаў там сушаніцы. Прамыў, апусціў у гладыш, заліў кіпенем. Праз гадзіны тры змазаў Міколкавы вусны змочанай у адвары ваткай. Пад вечар паўтарыў лячэнне. Вогнікі пад раніцу і зніклі. Як і не было іх.

Вольга Сцяпанаўна падзякавала Коласу і пацікавілася:

– Адкуль вы, Канстанцін Міхайлавіч, ведаеце, як немач выганяць з чалавека?

– У нашай сям'і дзеці часта хварэлі, – адказаў Колас. – Маці лячыла нас адварам траў. От і засталася тое з дзяцінства. Мята добра хворыя бронхі лечыць, крапіўка апетыт прыбаўляе. А калі сэрца баліць, трэба пустырнік заварыць. У вашым гародчыку, бачыў, шмат яго расце.

Праз тыдзень усе жыхары Загібелькі ведалі пра ўмельствы народнага доктара, які летаваў у Бранавіцкіх. Калі хто ў вёсцы захварэе, за парадай і дапамогай спыталіся да Якуба Коласа.

У верасні пісьменнік пакідаў вёску – ад'язджаў у Мінск. Правесці яго прыйшлі ўсе жыхары Загібелькі.

Нарадзіўся Браніслаў Аляксандравіч 15 сакавіка 1938 года ў горадзе Мар'іна Горка Мінскай вобласці ў сям'і рабочага.

Вучыўся ў Мар'інагорскай СШ №1. Скончыў Магілёўскі педагагічны інстытут (філалагічны факультэт), аспірантуру пры БДУ.

Працаваў загадчыкам аддзела раённай газеты «Сцяг працы», 10 гадоў інспектарам раённага аддзела адукацыі, дырэктарам Светлаборскай школы.

Разам з педагагічнай работай шмат часу аддаваў літаратурнаму занятку. Пісаў нарысы, рэцэнзіі, аддаваў перавагу літаратурнаму кразнаўству. Найперш — даследаванню пухавіцкага перыяду ў жыцці Якуба Коласа. Выдаў зборнік апавяданняў «Чаму Загібелька лепш Парыжа», «Сцяжынкамі Якуба Коласа».

Праца на пасадзе дырэктара Блужскай СШ дала штуршок да напісання дакументальнай аповесці «Героямі не нараджаюцца», прысвечаную Герою Савецкага Саюза М.П.Чэпіку. Аповесць, напісаная ў суаўтарстве з А.П.Ярохіным, была адзначана Граматай ЦК камсамола рэспублікі ў 1986 г.

У 2007 годзе атрымаў Мінскую абласную прэмію ў галіне літаратуры ў намінацыі «Дзіцячая і юнацкая літаратура».

Пра сябе Браніслаў Аляксандравіч пісаў так: «Накірунак маёй творчасці кразнаўча-мастацкі. У пошуку каранёў сваіх можна ўславіць свой родны кут, дзе ты нарадзіўся і вырас з любоўю да сваёй малой радзімы».

**Браніслаў
Зубкоўскі**

(15.03.1938-25.06.2015)

Зубкоўскі Браніслаў. Чаму Загібелька лепш Парыжа: Для мал. і сярэд. шк. узросту. - Курск: ГУПП "Курск", 1998.

Зубкоўскі Браніслаў. Сцяжынкамі Якуба Коласа: апавяданні: [для сярэдняга школьнага ўзросту] - Мінск: Літаратура і Мастацтва, 2012.

Ярохін А.П., Зубкоўскі Б.А. Героямі не нараджаюцца: дакументальная аповесць: [для сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту] - Мінск: Юнацтва, 1986.

Карлюкевіч Алесь, Зубкоўскі Браніслаў. Блонь: [вёска Пухавіцкага раёна Мінскай вобласці]: кразнаўчы нарыс - Мінск: З. Колас, 2007.

НЕЗАБЫЎНЫ ПАРАД (скарочана)

Удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны, былы камандзір узвода разведчыкаў 347-й Бабаруйскай дывізіі Б.М.Прасвірын не раз хадзіў за “языком”, прабіраючыся ў варожыя траншэі ў слоту, і ў прадуху, і ў ноч маладзіка.

Разведка боем, рэйд па тылах праціўніка, удзел у знішчэнні фашысцкіх прыхвасняў – усё гэта захаваў час у лабірынтах памяці ветэрана, жыхара горада Марына Горка, падпалкоўніка ў адстаўцы Барыса Мікалаевіча Просвірына. На фронце ён быў з 1943 года. Ачышчаў ад фашысцкай набрыдзі Арлоўскую, Бранскую, Магілёўскую, Мінскую вобласці. Яго вызваленчая місія завяршылася ў жніўні 1945 года ў Берліне.

<...>
Барыс Мікалаевіч працягвае мне тоўсты сшытак:
– З фашыстам давалося сустрэцца мне пасля вайны. Пацікаўцеся, – прапанаваў ён.

З дзённіка Б.М. Просвірына: “Мне давалося сутыкнуцца з гітлераўскім ваякам твар у твар у 1947 годзе. Бургамістр горада Ленінен звярнуўся да камандавання нашай Групы войск у Германіі з просьбай узначаліць працоўны дэсант па дастаўцы адаленага палустанка дроў. Бургамістр зняў з гэтай мэтай рабочых з прадпрыемства горада, падаў чыгуначны састаў для пагрузкі.

Начальства даручыла вырашыць паліўную праблему мне з групай камандзіраваных на заданне нашых салдат. Запусціў да платформы ланцужок немцаў, пачынаючы ад штаблялёў і да чыгуначных вагонаў. Стараліся. Не было спору ў рабоце толькі ў аднаго грузчыка. Падазваў мужчыну да сябе.

– Вам нядобрыцца? – кажу. – Прайдзіце да паравоза, пасядзіце каля качагара, адпачніце. Я падмяню вас.

– У мяне адмарожанія ногі. Але я не маю патрэбы ў вашай ласцы, – з выклікам адказаў немец на рускай мове.

– Адкуль вы ведаеце рускую мову? Вы былі ў Расіі? – здзівіўся я.

– Я быў на фронце.

– Дзе, у якім месцы дыслацыравалася ваша часць? – пытаю.

– У раёне Сетухі, каля Арла, – адказвае з ухмылачкай.

– Пяхотная дывізія. І вы, відаць, былі там? – вочы немца наліліся крывёй.

– Быў, – кажу. – Дык, значыць, гэта вы стралялі ў мяне і маіх таварышаў?

– Мы далі клятву, выконвалі загад, – твар немца тройчы перасмыкнула. – І калі б не рускія зімы, то мы...

– Вы далі клятву народу Германіі, што абароніце сваіх дзяцей ад рускіх, старых, немаўлят? – працягваю дыялог. – На чужой тэрыторыі, куды вас не запрашалі...

Б.І.Муха папрасіў ветэрана расказаць пра парад Перамогі ў Берліне.

– Нашых вайскоўцаў, што выстраіліся на пляцы, віншаваў Маршал Савецкага Саюза Г.КЖукаў. Зацікаўлены позірк кідаў у бок нашай танкавай калоны амерыканец Д.Эйзенхаўэр. Па пляцу ішлі танкі новай мадыфікацыі ИС-3. Прадэманстраваў маршал саюзнікам нашу моц. Папалі танкі новай канструкцыі ў поле зроку і замежных карэспандэнтаў.

Адзін з іх падляцеў да Барыса Мікалаевіча.

– Здымак на памяць. Дазвольце? – папрасіў. – Вы з якой дывізіі, калі не сакрэт, – заіскрыўся усмешкай твар амерыканца.

– Не сакрэт, – адказаў Барыс Мікалаевіч. – З 347-й Бабруйскай. Мы з першага Беларускага фронту.

Ярка ззяла сонца. На высокай ноце ляцелі да ўдзельнікаў параду словы маршала Жукава аб тым, што імёны тых, хто аддаў жыццё за перамогу над фашызмам, будуць залатымі літарамі ўпісаны ў гісторыю.

Распачынаўся новы адлік часу.

ЖЫВІЛА ТАЛЕНТ І НАТХНЯЛА (урывак)

Паэтыка Якуба Коласа – гэта віншаванне, зварот, гумар, асацыятыўнае мысленне. А калі ў цэлым – клопат пра зямлю Пухавіччыны, аповед пра яе людзей. На яе тэрыторыю ён ступіў у далекім 1933

годзе, калі прыехаў у Тальку. Трэба было падлячыць самага малодшага з сыноў – Міхася. Лепшыя лекі – нашы лясы, дубровы, рэкі, паветра. Менавіта ў Тальцы з’явілася ў Коласа жаданне расказаць чытачам пра прыгоды гарадскога хлапчука. Так у друку з’явілася паэма «Міхасёвы прыгоды». Пра гэты твор хораша сказаў Самуіл Маршак, адрасаваўшы Якубу Коласу словы: «Поздравляю тех ребят, которым попадет в руки книга, написанная большим мастером и подлинным поэтом» (Н. Ватацы, «Два дакументы аб дзейнасці Якуба Коласа»).

А што мог адкрыць Колас у Тальцы? Канешне ж, рэчку. І ўрочышча дубоў-асілкаў: “Талька – слаўная рачушка. / Грунт яе пясчаны, / Бераг мяккі, як падушка, / Дзірваном засланы. / Луг квяцісты па ўзбярэжжы, / А трава, як лава. / Па грудях дубы, як вежы. / Паглядзець цікава”.

Яшчэ большае захапленне выклікаў пераезд Якуба Коласа ў 1935 годзе ў Загібельку, ціхую вёсачку на ўзгорку. Летаваў паэт у той год з сям’ёй у лесніка Волеса Бранавіцкага. І Загібельку апеў, падабраўшы дакладныя, яркія эпітэты, выказаўшыся гранічна дакладна:

Быць можа, я крыху дзівак,

Але люблю я Загібельку:

Тут кожны хвойнік мне сваяк,

Там ясным днём надрэчны гак

Мне суліць мяккую пасцельку.

У 1935 годзе пасля паездкі ў Парыж на сусветны кангрэс культуры і міру Якуб Колас зноў падаўся на адпачынак ў Загібельку, якую лічыў лепшай, чым Парыж.

Вершы паэта – у вянку квяцістым Пухавіччыны. У вянку, аздобленым фарбамі ўсіх пор каляндарнага года.